

Η σχέση ανθρώπου - τεχνολογίας στο «Θαυμαστό Καινούριο Κόσμο» (Brave New World) του Άλντους Χάξλεϋ (Aldous Huxley)

Β. Πολυχρονόπουλος, Διδάκτορας του Τμήματος Φιλολογίας
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Περίληψη

Στην εργασία αυτή αναζητώνται οι κώδικες που περιγράφουν τη σχέση ανθρώπου – τεχνολογίας, στο «Θαυμαστό Καινούριο Κόσμο» (Brave New World) του Άλντους Χάξλεϋ (Aldous Huxley). Η παραπάνω σχέση εντάσσεται στο πλαίσιο της σχέσης ατόμου και κοινωνίας, σ' ένα περιβάλλον που τοποθετείται σε μελλοντικό χρόνο, αρκετούς αιώνες μετά την εποχή μας. Η ανάλυση έγινε με βάση τη θεωρία του A.J. Greimas όπως αυτή αναπτύχθηκε στις εργασίες του με έμφαση στα *Sémantique structurale. Recherche de méthode* και *Sémiotique des passions. Des états de choses aux états d' âme*.

Πρόκειται για μια εποχή όπου η τεχνολογία έχει μεταμορφώσει ολοκληρωτικά τη ζωή του ανθρώπου επιδιώκοντας μια ουτοπική πραγματικότητα. Για να επιτύχει αυτό το στόχο η ηγεσία του «Θαυμαστού Καινούριου Κόσμου» έχει φτάσει στον ολοκληρωτικό έλεγχο του ανθρώπου. Με σύνθημα το τρίπτυχο «Κοινότης, Ταυτότης, Σταθερότης» το άτομο έχει γίνει μια τέλεια μηχανή με προγραμματισμένες λειτουργίες, επιθυμίες ακόμη και συναισθήματα, τα οποία ελέγχονται από τη βρεφική ήδη ηλικία μέχρι και το θάνατό του. Συνακόλουθα, κάθε άτομο έχει μια προδιαγεγραμμένη πορεία πριν καν γεννηθεί, καθώς το «Κέντρο Εκκόλαψης και Προγραμματισμού» καθορίζει τον τύπο του, εφόσον όλοι οι άνθρωποι ανήκουν σε μια κατηγορία ξεκινώντας από τον τύπο Α, όπου ανήκουν οι πιο ευφυείς και ικανοί, και καταλήγοντας στην κατηγορία Ε, όπου ανήκουν οι απλοί εργάτες. Η ουτοπία βασίζεται στην κοινωνική και πολιτική σταθερότητα και για το λόγο αυτό πραγματοποιείται μαζική παραγωγή όμοιων ανθρώπων για να εξασφαλιστεί αρμονία στην κοινωνία. Έτσι, η ομοιομορφία αυτή γίνεται ένας πρόσθετος παράγοντας κοινωνικής σταθερότητας που διευκολύνει την προσπάθεια κοινωνικής ισορροπίας.

Το Παγκόσμιο Κράτος φροντίζει να διαφυλάξει την παραπάνω ισορροπία προσανατολίζοντας τους πολίτες σε ένα πλαίσιο καταναλωτισμού και πειθαρχίας. Ο προσανατολισμός αυτός πραγματοποιείται τόσο με την πλύση εγκεφάλου μέσα από τον καθημερινό βομβαρδισμό μηνυμάτων από τη βρεφική ηλικία, όσο και με την αυστηρότητα του μοντέλου ζωής που είναι αναγκασμένοι να υιοθετήσουν οι πολίτες. Έτσι, οι απόπειρες διαφοροποίησης είναι ελάχιστες, αλλά και κάθε απόκλιση από το ιδεολογικό πλαίσιο του Καινούριου Κόσμου αντιμετωπίζεται άμεσα με πειθαρχικές ποινές κι εξορία. Ο έλεγχος και η λογοκρισία επεκτείνεται σε κάθε τομέα της ζωής προκειμένου να μην αφηθεί τίποτα στην τύχη.

Μέσα σε αυτήν την πραγματικότητα, οι ήρωες του Χάξλεϋ κάποιες φορές αμφιβάλλουν για την αναγκαιότητα της πλήρους υποταγής στο μοντέλο του Καινούριου Κόσμου. Σε κάποιες περιπτώσεις βρίσκουν το θάρρος να εναντιωθούν στο σύστημα και να έρθουν σε ρήξη μαζί του εκφράζοντας ανοιχτά τις αντίθετες απόψεις τους. Κύριος φορέας των ανατρεπτικών απόψεων είναι ο Τζον, ένας νέος άντρας που έχει μεγαλώσει σε μια κοινωνία διαφορετική από αυτήν του Καινούριου Κόσμου, σε μια Ινδιάνικη Φυλή. Το γεγονός αυτό του δίνει τη δυνατότητα να γνωρίζει ότι υπάρχει και ένας διαφορετικός τρόπος ζωής, συνεπώς και να συγκρίνει την ελεύθερη ζωή των Ινδιάνων με την απόλυτα προγραμματισμένη του Θαυμαστού Καινούριου Κόσμου. Μετά τη γνωριμία του με το δημιούργημα του σύγχρονου πολιτισμού καταλήγει στο συμπέρασμα πως ο άνθρωπος δεν μπορεί να είναι πραγματικά ευτυχισμένος μέσα σε τόσο στενά όρια και ουσιαστικά δίχως

δικαίωμα επιλογής. Θεωρεί πως ο πλήρης περιορισμός και προγραμματισμός του συνεπάγεται έλλειψη εμπιστοσύνης στον άνθρωπο και δεν του δίνει τη δυνατότητα να μοχθήσει για να αποκτήσει μια αξία, άρα στερείται και τη χαρά την επίτευξης ενός δύσκολου στόχου μόνο και μόνο για να εξαλειφθεί ο κίνδυνος της αποτυχίας. Η ραγδαία επιστημονική και υλική πρόοδος εξασφάλισε την κοινωνική γαλήνη, αλλά έκανε τον άνθρωπο δυστυχισμένο γιατί δε συνυπολόγισε τη φύση του και τις πραγματικές του ανάγκες.

Η σύγχρονη εποχή χαρακτηρίζεται από την Τεχνολογική Επανάσταση, τα επιτεύγματα της οποίας μεταμορφώνουν καθημερινά τη ζωή του ανθρώπου. Εντούτοις, πέρα από την αδιαμφισβήτητη πρόοδο και τις διευκολύνσεις που προσφέρει η Τεχνολογία στις κοινωνικές ολότητες υπάρχουν πολλά ερωτηματικά για την κατάληξη αυτής της καλπάζουσας ανάπτυξης. Το κείμενο του Άλντους Χάξλεϋ (Aldous Huxley) με τίτλο «Θαυμαστός Καινούριος Κόσμος» (Brave New World) αποτελεί ένα σήμα κινδύνου για τις καταλυτικές συνέπειες της ραγδαίας επιστημονικής και υλικής προόδου, εάν αυτή δεν συνυπολογίσει τη φύση του ανθρώπου και τις πραγματικές ανάγκες του.

Οι πρώτες γραμμές του κειμένου (Σημειώνεται ότι για το κείμενο του Άλντους Χάξλεϋ χρησιμοποιήθηκε η μετάφραση της Ελένης Κυπραίου από τις εκδόσεις «Κάκτος» : Άλντους Χάξλεϋ, «Θαυμαστός Καινούριος Κόσμος», μετάφραση Ελένη Κυπραίου, Κάκτος, Αθήνα, 1980) δίνουν τοπικούς, κυρίως, προσδιορισμούς :

«Ένα τετράγωνο γκρίζο κτίριο με 34 μόνο ορόφους. Πάνω από την κεντρική είσοδο οι λέξεις ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΚΚΟΛΑΨΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ και σε μια προμετωπίδα το έμβλημα του Παγκόσμιου Κράτους ΚΟΙΝΟΤΗΣ, ΤΑΥΤΟΤΗΣ, ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΣ».

Η αφήγηση ξεκινά από το Λονδίνο, σε κάποιο ουρανοξύστη ο οποίος φέρει το χαρακτηριστικό γνώρισμα του γκρίζου χρώματος. Το γκρί αποτελεί ένα μουντό χρώμα, το οποίο παραπέμπει στο Φθινόπωρο και δημιουργεί μια μελαγχολική διάθεση στον αναγνώστη. Το ποσοτικό επίρρημα «μόνο» που αναφέρεται στους 34 ορόφους του κτιρίου μας προϊδεάζει για ένα περιβάλλον όπου τα κτίρια είναι πολύ ψηλότερα. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την επιγραφή «Κέντρο Εκκόλαψης και Προγραμματισμού», καθώς και με τον όρο «Παγκόσμιο Κράτος» μας μεταφέρει σε μια άλλη πραγματικότητα - σύμφωνα με τις σημειώσεις του ίδιου του συγγραφέα - αρκετούς αιώνες από την εποχή μας. Το έμβλημα του Παγκοσμίου Κράτους αποτελεί το σύνθημα το οποίο συνοψίζει την ιδεολογία και την κοσμοθεωρία της ηγεσίας του.

Το «Κέντρο Εκκόλαψης και Προγραμματισμού» είναι ένας τυπικός χώρος στον οποίο πραγματοποιούνται γονιμοποιήσεις στο «Θαυμαστό Καινούριο Κόσμο». Στον κόσμο αυτό δεν έχει θέση η φυσική γέννηση, η οικογένεια, οι δεσμεύσεις και τα συναισθήματα. Μάλιστα, ακόμη και η αναφορά στους όρους «γονείς», «πατέρας» και «μάννα» θεωρείται ντροπή. Οι γονιμοποιήσεις πραγματοποιούνται αποκλειστικά με τη μέθοδο της τεχνητής γονιμοποίησης. Έτσι, πέρα από τα στάδια γονιμοποίησης γίνεται φανερή εξ αρχής και μια κατηγοριοποίηση των εκκολαπτόμενων ανθρώπων :

«η γονιμοποιημένη ωοθήκη μεταφέρεται στους εκκολαπτήρες όπου οι Αλφα και οι Βήτα παραμένουν μέχρι την τελική εμφιάλωση, ενώ οι Γάμμα, οι Δέλτα και οι Έψιλον αμέσως μετά τριανταέξι ώρες επαναφέρονται για να εξεταστούν με τη «Μέθοδο Μποκανόφσκι. «Μέθοδος Μποκανόφσκι» επανέλαβε ο Διευθυντής και οι σπουδαστές το υπογράμμισαν στα σημειωματάριά τους».

Οι άνθρωποι πλέον διακρίνονται σε πέντε κατηγορίες, οι οποίες, μάλιστα, είναι προγραμματισμένες με τέτοιον τρόπο, ώστε να έχουν συγκεκριμένη αποστολή στη ζωή. Ξεκινώντας από τους ανθρώπους τύπου Ε οι οποίοι προορίζονται – γίνεται εδώ σαφές το περιεχόμενο του όρου «προγραμματισμός» του Κέντρου – για χειρωνακτικές και κατώτερου επιπέδου εργασίες, καταλήγουμε στους τύπου Α, που αναλαμβάνουν ανώτερες διοικητικές θέσεις της κοινωνίας. Στην πραγματικότητα, με τη διαδικασία αυτή οι άνθρωποι αποτελούν ένα είδος μηχανής που παράγεται ανάλογα με τις ανάγκες του πλανήτη στις πέντε κατηγορίες ανθρώπων :

«Μειώνοντας τις στροφές ανά λεπτό», εξήγησε ο κος Φόστερ, «το υποκαταστημένο αίμα κυκλοφορεί σε αργότερο ρυθμό. Και περνάει από τους πνεύμονες σ' αραιότερα διαστήματα. Το λιγιστό οξυγόνο είναι το κόλπο για να πετύχουμε αυτό που θέλουμε».

«Όσο λιγότερο τ' οξυγόνο τόσο χαμηλότερος ο γονικός τύπος. Το πρώτο όργανο που προσβάλλεται είναι ο εγκέφαλος. Μετά ο σκελετός. Με το εβδομήντα τοις εκατό του φυσιολογικού οξυγόνου βγαίνουν νάνοι. Με λιγότερο κι από εβδομήντα τοις εκατό τυφλά τέρατα. Αυτά όμως δεν αξίζει να τα χρησιμοποιήσουμε», κατέληξε ο κος Φόστερ.

«Παρ' όλα αυτά» (η φωνή του πήρε ένα εμπιστευτικό και συνάμα ενθουσιώδη τόνο) «τι θρίαμβος θάτανε, τι ευεργεσία προς την κοινωνία, η ανακάλυψη μιας τεχνικής που θα συντόμευε την περίοδο ωριμότητας. Ας πάρουμε ένα άλογο».

...

«Στους Έψιλον όμως δεν χρειαζόμαστε ανθρώπινη ευφυΐα», είπε ο κος Φόστερ.

«Δεν την χρειαζόμαστε και δεν την παίρνουμε», συνέχισε, «αλλά ενώ το μυαλό του τύπου Έψιλον είναι έτοιμο στα δέκα, το σώμα του δεν αντέχει. Απ' τα δεκαοχτώ και μετά μπορεί να δουλέψει. Πόσα πολλά χρόνια ωριμότητας άσκοπα και σπαταλημένα!. Αν η φυσική διάπλαση επιταχυνόταν, όπως της αγελάδας, τι τεράστια οικονομία θα 'χαμε. Τι όφελος για την Κοινότητα».

«Τεράστιο!», μουρμούρισαν οι σπουδαστές. Ο ενθουσιασμός του Φόστερ ήταν μεταδοτικός.

Τα λόγια του κυρίου Φόστερ προς τους φοιτητές προδίδουν τον τρόπο αντιμετώπισης των ανθρώπων από το Κέντρο. Είναι σαφές ότι αποτελούν προϊόντα παραγωγής ανάλογα με τις απαιτήσεις της κοινωνίας. Όλα λαμβάνουν χώρα με αυστηρό προγραμματισμό, πάντοτε με γνώμονα το γενικό συμφέρον. Ωστόσο, φράσεις όπως *«Στους Έψιλον όμως δεν χρειαζόμαστε ανθρώπινη ευφυΐα»*, *«Δεν την χρειαζόμαστε και δεν την παίρνουμε»*, καθώς και η κυνικότητα με την οποία περιγράφει τον τρόπο δημιουργίας των κατώτερων τύπων ανθρώπων φανερώσουν την πλήρη απαξίωση της έννοιας της ελευθερίας στη ζωή.

Εντούτοις, προκειμένου να μην υπάρχουν διαμαρτυρίες για την κατηγορία στην οποία ανήκουν οι άνθρωποι, ο προγραμματισμός τους έχει γίνει με τέτοιο τρόπο, ώστε να θεωρούν ευτυχία το γεγονός ότι ανήκουν στη συγκεκριμένη «τάξη»:

«Φαντάζομαι να μην τους πειράζει πούναι Έψιλον», είπε φωναχτά.

«Ασφαλώς όχι. Πώς θα μπορούσαν άραγε; Δεν ξέρουν τίποτα άλλο για να κάνουν τη σύγκριση. Εμάς θα μας ένοιαζε ασφαλώς. Αλλά και διαφορετικά προγραμματισμένοι είμαστε και διαφορετικές καταβολές έχουμε».

«Ευτυχώς που δεν είμαι Έψιλον», είπε η Λενίνα. Και το εννοούσε.

«Μα κι Έψιλον να ήσουν, ο προγραμματισμός σου θάταν τέτοιος που να σε κάνει ευτυχισμένη που δεν είσαι Βήτα ή Άλφα».

Μάλιστα, οι εργασίες του Κέντρου δεν περιορίζονται στη δημιουργία τύπων ανθρώπων, αλλά επεκτείνεται και στη μαζική παραγωγή τους :

«Ένα ωάριο πούχει περάσει το τεστ Μποκανόφσκι θα αναπτυχθεί, θα πολλαπλασιαστεί, θα διαχωριστεί. Από οχτώ μέχρι ενενήντα έξι γενιές. Και κάθε γενιά θα εξελιχτεί σ' ένα τέλεια σχηματισμένο έμβρυο και κάθε έμβρυο, σ' ένα κοινωνικότατο ενήλικο. Μ' αυτό τον τρόπο αντί για ένα πούχαμε πριν τώρα θα έχουμε ενενηνταέξι ανθρώπους σε κάθε γενιά. Πρόοδος»

Η ερώτηση ενός σπουδαστή για το ποια είναι η αξία της δημιουργίας απόλυτα ομοιόμορφων ανθρώπων φανερώνει το στόχο του Κέντρου Εκκόλαψης, αλλά και του Καινούριου Κόσμου :

«Καλό μου παιδί», γύρισε απότομα ο Διευθυντής, «μα δεν το βλέπεις, δεν το βλέπεις;». Σήκωσε το χέρι. Η έκφραση του ήταν επίσημη. «Η Μέθοδος Μποκανόφσκι είναι ένας από τους μεγαλύτερους παράγοντες κοινωνικής σταθερότητας».

Μεγάλοι παράγοντες κοινωνικής σταθερότητας.

Άνδρες και γυναίκες ομοιόμορφοι στον φυσικό τύπο, σε όμοιες φουρνιές. Ολόκληρο μικρό εργοστάσιο «επανδρωμένο» με τα παράγωγα ενός μόνον μποκανοφσκικού ωαρίου.

- Ενενήντα έξι ολόιδιοι δίδυμοι να δουλεύουν ενενήντα έξι ολόιδιες μηχανές! Η φωνή του παλλόταν από ενθουσιασμό. «Τώρα ξέρουμε που ακριβώς βρισκόμαστε. Για πρώτη φορά στην Ιστορία. Ανέφερε το Παγκόσμιο σύνθημα. Κοινότης, Ταυτότης, Σταθερότης. Μεγαλοπρεπείς λέξεις...

«Εμείς όμως δημιουργούμε τις προϋποθέσεις για μια προγραμματισμένη ζωή. Ξεβουλώνουμε φιάλες και βγάζουμε μωρά ανάλογα με τις ανάγκες μας»

Απόλυτη αρχή της νέας κοινωνίας είναι η σταθερότητα, η κοινωνική γαλήνη με κάθε τίμημα. Δημιουργώντας απόλυτα όμοιους και προγραμματισμένους ανθρώπους δίνεται η δυνατότητα ελέγχου της πορείας της κοινωνίας. Πρόκειται για ένα ολοκληρωτικό καθεστώς στο επίπεδο κοινωνικής οργάνωσης. Ωστόσο, ο ολοκληρωτισμός αυτός δεν επιβάλλεται μέσω της βίας και της τρομοκρατίας, αλλά μέσω του προγραμματισμού και της πλύσης εγκεφάλου. Η ξενάγηση στο Κέντρο δεν φανερώνει μόνο τον τρόπο λειτουργίας του συστήματος, αλλά και το γεγονός ότι οι σπουδαστές αποτελούν έτοιμους Δέκτες της θεωρίας που τους «διδάσκουν» οι ομιλητές – Πομποί. Αυτό συμβαίνει διότι από τη στιγμή της δημιουργίας τους έχουν υποστεί μια μοναδική προετοιμασία, ώστε να είναι έτοιμοι να αποδεχθούν όσα διδάσκονται.

Η «διαπαιδαγώγηση» των παιδιών ξεκινά από τη βρεφική τους ηλικία:

«Και τώρα», (φώναξε ο Διευθυντής μέσα στη φασαρία που ξεκούφαινε) «περνάμε στο μάθημα του μαλακού ηλεκτροσόκ».

Κούνησε το χέρι του και η Προϊσταμένη κατέβασε το δεύτερο διακόπτη. Το στρίγγλισμα των μωρών άλλαξε τόνο. Έγινε απελπισμένο, σχεδόν παρανοϊκό. Σπασμωδικά τα ξεφωνητά και τα κορμάκια να χτυπιούνται, να σπαράζουνε, σαν να τα χτυπούσε ηλεκτρισμός.

«Αυτό γίνεται σε κάθε σημείο του θαλάμου», παινεύτηκε ο Διευθυντής...

Τα βιβλία και οι δυνατοί θόρυβοι, τα λουλούδια και τα ηλεκτροσόκ, είχαν πια καρφωθεί στο παιδικό μυαλό, ζευγάρια.

Και ύστερα από διακόσια επαναληπτικά μαθήματα αυτού του είδους ή παρόμοιου, θα είχαν ενωθεί αδιάλυτα. Αυτό που ο Άνθρωπος ένωσε, η Φύση αδυνατεί να χωρίσει.

«Τα λουλούδια και τα τοπία έχουν ένα μεγάλο μειονέκτημα, είναι τζάμπα. Η αγάπη για τη φύση δεν απασχολεί εργοστάσια. Αποφασίσαμε λοιπόν να καταργήσουμε τη φυσιολατρία... Τους καλλιεργούμε μίσος για την εξοχή», κατέληξε ο Διευθυντής, «και αγάπη για τα υπαίθρια σπορ. Γιατί τα σπορ του είδους ζητάνε τα ανάλογα εξαρτήματα. Καταναλώνουν βιομηχανικά προϊόντα

και μέσα μεταφοράς. Γι' αυτό λοιπόν και τα ηλεκτροσόκ». «Τώρα κατάλαβα» είπε ο φοιτητής όλο θαυμασμό.

Ο προγραμματισμός των παιδιών φτάνει στα όρια της υπερβολής. Ενδείκνυται ακόμη και ο βασανισμός τους με ακραίες μεθόδους – όπως το ηλεκτροσόκ – προκειμένου να γαλουχηθούν με αξίες που εξυπηρετούν τις ανάγκες της καταναλωτικής κοινωνίας. Ο πληγωμένος ψυχισμός της τρυφερής τους ηλικίας μπαίνει σε δεύτερη μοίρα και θυσιάζεται στο βωμό των αναγκών του «Καινούριου Κόσμου». Αμέτρητες επαναλήψεις, χιλιάδες μηνύματα κατά τη βρεφική και παιδική ηλικία δημιουργούν προγραμματισμένα «ανθρωποειδή» έτοιμα να προσαρμοστούν σε ένα κόσμο που δεν αφήνει τίποτα στην τύχη.

Σε αυτήν την πραγματικότητα τα συναισθήματα δεν έχουν θέση. Όλα πρέπει να προσφέρονται εύκολα στον άνθρωπο, να μην τον βασανίζουν, να μην τον κουράζουν, να είναι ευτυχισμένος με τη ζωή του, ώστε να μη θέλει να αλλάξει τίποτα από την παγιωμένη πραγματικότητα που επικρατεί.

«Σκεφτείτε τη δική σας τη ζωή», είπε ο Μουσταφά Μοντ. «Συναντήσατε ποτέ κάποιον αζεπέραστο εμπόδιο;»

Σιωπή.

«Σας έτυχε να ζήσετε ένα διάστημα ανάμεσα στη συνειδητοποίηση μιας επιθυμίας και στην ολοκλήρωσή της;»

Κανένα αρνητικό συναίσθημα δεν έχει θέση στη σύγχρονη κοινωνία. Κι όταν αυτά προκύπτουν αντιμετωπίζονται με χάπια. Πρόκειται για τα λεγόμενα «σώμα», τα οποία παίρνουν όλοι ανεξαιρέτως κάθε φορά που νιώθουν δυσφορία. Συνακόλουθα, η κοινωνία βρίσκεται σε μια κατάσταση νάρκωσης, μια πραγματικότητα όπου όλα προσφέρονται απλόχερα προκειμένου να μην υπάρχει κάποιος δυσαρεστημένος. Τα λόγια του διευθυντή για τα χάπια «σώμα» είναι ενδεικτικά :

«Φέρνει ευφορία, ναρκώνει, κάνει ευχάριστες φαντασιώσεις» είπε ο Συντονιστής. *«Έχει όλα τα προτερήματα του Χριστιανισμού και του αλκοόλ, μα κανένα απ' τα ελαττώματά τους. Φεύγεις απ' την πραγματικότητα όποτε θελήσεις και γυρίζεις πίσω χωρίς πονοκεφάλους ή φαντάσματα που σε κυνηγούν. Έτσι επιβλήθηκε η σταθερότητα. Έμμενε μόνο να κατανικήσουν τα γηρατειά».*

Στα πλαίσια αυτά η τεχνολογική πρόοδος δε θα μπορούσε να επιτρέψει και τη φθορά του ανθρώπου, εφόσον κι αυτή προκαλεί έντονα δυσφορικά συναισθήματα.

«Δουλειά, παιχνίδι - στα εξήντα τους οι δυνάμεις και τα γούστα είναι τα ίδια με εκείνα των δεκαεφτά χρόνων. Την παλιά κακή εποχή οι γέροι συνήθιζαν να αποσύρονται, να παραιτούνται απ' τη ζωή. Τόριχναν στη θρησκεία, διάβαζαν και σκεφτόντουσαν - σκεφτόντουσαν».

«Σήμερα - τι πρόοδος - οι γέροι δουλεύουν, ζευγαρώνουν, δεν προφταίνουν απ' την πολλή ηδονή δεν έχουν καιρό, ούτε ένα λεπτό να κάτσουν και να σκεφτούν. Κι αν έρθει τέτοια κακιά στιγμή κι ένα κενό ένα χασμουρητό βαρεμάρας δημιουργηθεί, τότε υπάρχει πάντα το σώμα, το υπέροχο σώμα. Μισό γραμμάριο για ένα μικρό ταξίδι, ένα γραμμάριο για ένα Σαββατοκύριακο, δύο γραμμάρια και πας στη μακρινή Ανατολή, τρία και βρίσκεσαι στο φεγγάρι και στη σκοτεινή αιωνιότητά του.

Η σύγχρονη κοινωνία, λοιπόν, δε διστάζει να παρέμβει και στη φυσική γήρανση του ανθρώπου. Στόχος είναι η εξάλειψη κάθε αρνητικού συναισθήματος, κάθε δυσφορικής

σκέψης. Ιδίως η τελευταία είναι ανεπιθύμητη κι επικίνδυνη, διότι μπορεί να αποκτήσει κι αρνητικές διαστάσεις. Για το λόγο αυτό ο Καινούριος Κόσμος επιδιώκει μια πραγματικότητα που θα κρατά σε διαρκή εγρήγορση τους ανθρώπους, ώστε να μην έχουν τη δυνατότητα του αναλογισμού, της εκτίμησης της κατάστασής τους. Ουσιαστικά αντιμετωπίζει το άτομο ως ένα άβουλο ον, το οποίο δε χρειάζεται να κάνει τίποτα άλλο από το να καταναλώνει τις έτοιμες απολαύσεις που του προσφέρει, κι αν κάποτε βρεθεί σε δυσφορία υπάρχει η νάρκωση, το «σόμα», το οποίο θα το βγάλει από την πραγματικότητα, θα το οδηγήσει σε μια επίπλαστη ευτυχία.

Στα πλαίσια αυτά ο Καινούριος Κόσμος δεν αφήνει καμιά παράμετρο της ζωής δίχως έλεγχο. Έτσι βρίσκει λύση ακόμη και στην έμφυτη τάση της γυναίκας να τεκνοποιήσει, αντικαθιστώντας την με ένα χάπι, το λεγόμενο «υποκατάστατο εγκυμοσύνης». Επίσης, επειδή η σεξουαλική απόρριψη μπορεί να δημιουργήσει θλίψη και δυσφορικά συναισθήματα, υιοθετείται η πλήρης σεξουαλική απελευθέρωση. Το σύνθημα «Όλοι ανήκουν σε όλους» και το αίτημα για αλλαγή ερωτικών συντρόφων αποσκοπούν στην αποφυγή δημιουργίας οποιουδήποτε σταθερού δεσμού. Όταν η ηρωίδα του κειμένου, η Λενίνα, εκφράζει την τάση της για ένα σύντροφο αντί για πολλούς, αντιμετωπίζεται με άρνηση από τη φίλη της Φάννυ :

«Στο κάτω-κάτω», είπε η Λενίνα, «είναι μόνο τέσσερις μήνες που βγαίνω με τον Χένρυ».

«Μόνο τέσσερις μήνες. Μ' άρεσε αυτό. Και να 'τανε αυτό μόνο» πήρε φόρα η Φάννυ. «Και όλο αυτό το διάστημα δεν το κάνεις με κανένα άλλον έτσι; Μόνο με τον Χένρυ».

Η Λενίνα έγινε κατακόκκινη, η φωνή της όμως έγινε προκλητική. «Όχι, δεν το κάνω με κανένα άλλον», απάντησε σχεδόν έξαλλη. «Και δεν βρίσκω, που να πάρει κανένα λόγο γιατί θάπρεπε να το κάνω».

Η φυσική τάση του ανθρώπου για δέσμευση αντιβαίνει στην ιδεολογία του Καινούριου Κόσμου. Γι' αυτό όχι μόνο επιλέγεται η σεξουαλική απελευθέρωση, αλλά κι επιβάλλεται από την παιδική ηλικία. Έτσι, όταν ένα αγόρι δεν είναι έτοιμο να συνευρεθεί με ένα κορίτσι της ηλικίας του, θεωρείται ανώμαλο και οδηγείται από την προϊσταμένη στον ψυχολόγο.

Μετά την παρουσίαση του ιδεολογικού πλαισίου του Θαυμαστού Καινούριου Κόσμου ο ετεροδιηγητικός αφηγητής εστιάζει σε δύο από τα βασικότερα πρόσωπα : τη Λενίνα και τον Μπερνάρντ Μαρξ.

Η πρώτη αποτελεί μια πολύ όμορφη δεκαεννιάχρονη κοπέλα που εργάζεται στο Κέντρο Εκκόλαψης. Η ηρωίδα αν και φανερώνει κάποιες ανησυχίες για την πραγματικότητα του Καινούριου Κόσμου, ωστόσο φαίνεται να έχει γαλουχηθεί απόλυτα με τις αντιλήψεις του. Έτσι, κάθε φορά που είτε η ίδια, είτε κάποιος άλλος εκφράζει μια άποψη που αντιβαίνει στις αρχές αυτές, οι διδαχές του Καινούριου Κόσμου επανέρχονται στο μυαλό της σαν κανόνας απαράβατος και την επαναφέρουν στην «τάξη».

Από την άλλη πλευρά ο Μπερνάρντ Μάρξ προσωποποιεί την αμφισβήτηση του Καινούριου Κόσμου. Πιο ώριμος και επαναστατικός συχνά δε συμβιβάζεται μαζί της και τείνει να διαφοροποιείται από τους άλλους. Ασφαλώς, μέσα σε ένα περιβάλλον απόλυτης ομοιομορφίας, το γεγονός αυτό τον κάνει να ξεχωρίζει αρνητικά:

Τον έκαναν να αισθάνεται παρείσακτος. Κι αισθανόμενος έτσι συμπεριφερόταν σαν τέτοιος και οι φήμες γύρω του πλήθαιναν και το εχθρικό περιβάλλον πύκνωνε. Κι η μοναξιά μεγάλωνε μαζί κι η απομόνωση. Μια χρόνια πια φοβία τον έκανε ν' αποφεύγει τους όμοιους του και να στέκεται έχοντας συνείδηση της κατάστασής του, μακριά τους.

Γίνεται σαφές ότι ο ήρωας βιώνει μια δυσφορική κατάσταση, όχι μόνο διότι αδυνατεί να βρει την πραγματική ευτυχία μέσα στον Καινούριο Κόσμο, αλλά και γιατί η

διαφορετικότητά του τον απομονώνει από τους άλλους. Παρουσιάζεται δηλαδή μια διαφορά ανάμεσα στην οπτική γωνία του Μπερνάρντ και της κοινωνίας μέσα στην οποία ζει :

Κοινωνία	vs	Μπερνάρντ
οπτική γωνία Καινούριου Κόσμου		άλλη οπτική γωνία

Εντούτοις, η ιδιαιτερότητά του κινεί την προσοχή της Λενίνας, η οποία νιώθει μια ανεξήγητη – για την ίδια – έλξη γι’ αυτόν. Τον επιθυμεί, αλλά πάντα μέσα στο πλαίσιο που περιγράφουν οι κανόνες της κοινωνίας, δηλαδή δίχως δεσμεύσεις, ως έναν ακόμη ερωτικό σύντροφο.

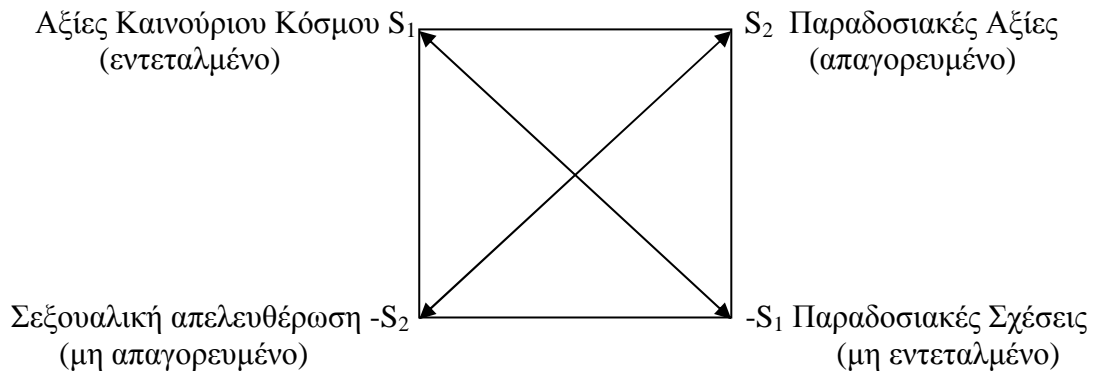
Από την άλλη πλευρά ο Μπερνάρντ δεν αποδέχεται τη σεξουαλική απελευθέρωση. Είναι ερωτευμένος με τη Λενίνα, αλλά αναζητά μια πραγματική σχέση γεμάτη αισθήματα και περιεχόμενο. Έτσι, αισθάνεται ντροπή όταν εκείνη εκφράζει την επιθυμία της να πάνε ένα ταξίδι μαζί και να είναι για εκείνο το διάστημα «δική» του μπροστά σε κόσμο. Μια τέτοια εκδήλωση ενδιαφέροντος συμβαδίζει με τους κώδικες επικοινωνίας του Καινούριου Κόσμου τους οποίους συμμερίζεται και η νεαρή γυναίκα. Όμως, ο Μπερνάρντ, παρά το γεγονός ότι αποτελεί κι ο ίδιος προϊόν της εποχής και του κόσμου στον οποίο μεγάλωσε, συχνά κατορθώνει να απελευθερώνεται από την αυστηρότητά του και να καταφεύγει σε ένα διαφορετικό σύστημα αξιών, στο οποίο δίνεται έμφαση στις πραγματικές σχέσεις των ανθρώπων. Σ’ αυτό το πλαίσιο η επικοινωνία ανάμεσα σε έναν άντρα και μια γυναίκα αποτελεί μια ιδιαίτερη σχέση που πρέπει να προστατεύεται από τρίτους.

Με αυτά τα δεδομένα το ταξίδι στο Νέο Μεξικό αποκτά στο κείμενο διπλή σημασιοδότηση. Από τη μια πλευρά αποτελεί την ευκαιρία των δυο ηρώων να έρθουν σε επαφή εκφράζοντας την αμοιβαία έλξη τους. Ωστόσο, οι διαφορές τους είναι τέτοιες που τους φέρνουν σε μια αναπόφευκτη σύγκρουση, εφόσον η Λενίνα αποτελεί τη φωνή του Καινούριου Κόσμου και ο Μπερνάρντ υιοθετεί αξίες διαφορετικές, οι οποίες ταυτίζονται με μια παρελθοντική πραγματικότητα. Ήδη από την επισήμανση αυτή προκύπτει μια διαφορά σε επίπεδο αξιών :

Καινούριος Κόσμος	vs	« Παλαιός » Κόσμος
Νέες αντιλήψεις		Παραδοσιακές αντιλήψεις

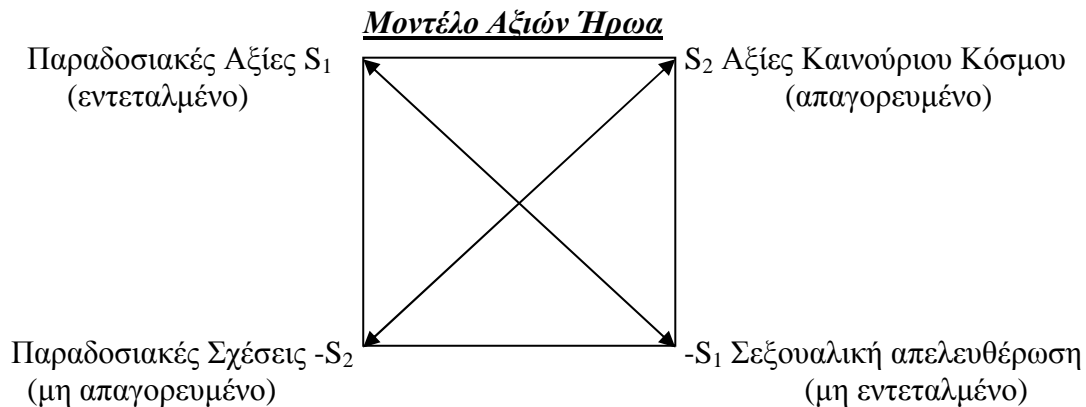
Κάθε εποχή φέρνει αλλαγές στην ανθρωπότητα ξεπερνώντας τα δεδομένα, τις τάσεις και τις αντιλήψεις της προηγούμενης. Ο Θαυμαστός Καινούριος Κόσμος τοποθετείται από το ποιητικό υποκείμενο στο μέλλον όπου οι διαφορές με τη σημερινή εποχή (Ο «Θαυμαστός Καινούριος Κόσμος» πρωτοδημοσιεύτηκε το 1932) είναι μεγάλες. Ανάλογες παρουσιάζονται οι διαφορές και στο ιδεολογικό πλαίσιο με τη Λενίνα να μένει πιστή στην κοσμοθεωρία της εποχής της. Ο Μπερνάρντ, όμως, υιοθετεί ένα σύστημα αξιών το οποίο ταιριάζει περισσότερο στη σημερινή εποχή. Συνεπώς, υπάρχει μια σύγκρουση ανάμεσα σε διαφορετικές εποχές και αντιλήψεις. Αυτή η διαφορετικότητα ως προς το σύστημα αξιών είναι που καθιστά τον Μπερνάρντ ένα πρόσωπο που δε γίνεται αποδεκτό από τους γύρω του και τον φέρνει σε δυσφορική κατάσταση. Αυτό συμβαίνει διότι το μοντέλο αξιών του Μπερνάρντ διαφέρει από αυτό του Καινούριου Κόσμου:

Μοντέλο Αξιών Καινούριου Κόσμου

Το σύστημα αξιών του Καινούριου Κόσμου, όπως έχουμε ήδη δει, προτάσσει την κοινωνική γαλήνη και σταθερότητα εγκλωβίζοντας τον άνθρωπο σε μια πραγματικότητα η οποία έχει στόχο να εξαλείψει κάθε αρνητικό συναίσθημα. Οι αξίες αυτές ουσιαστικά δεν αποτελούν επιλογή, αλλά επιβάλλονται σε κάθε άνθρωπο (εντεταλμένο). Οποιοσδήποτε άλλες αξίες δημιουργούν κινδύνους για την κοινωνική σταθερότητα και απορρίπτονται (απαγορευμένο). Στα πλαίσια του Καινούριου Κόσμου η σεξουαλική απελευθέρωση είναι επιθυμητή, γιατί εξαφανίζει την απόρριψη, άρα και μια βασική αιτία δυσφορίας. Αντίθετα οι παραδοσιακές σχέσεις, που επιβάλλουν τη δέσμευση και αφοσίωση των ερωτικών συντρόφων είναι μη εντεταλμένες, διότι θέτουν περιορισμούς στη δυνατότητα κάθε ανθρώπου να βρει ερωτικό σύντροφο.

Αν εξετάσουμε τις αξίες του Μπερνάρντ θα διαπιστώσουμε πως ο ήρωας έχει αντιστρέψει το παραπάνω μοντέλο:

Για τον Μπερνάρντ οι αξίες του Καινούριου Κόσμου δεν φέρνουν την ευτυχία, εφόσον οδηγούν σε εφήμερες σχέσεις δίχως πραγματικό περιεχόμενο. Πιστεύει στις παραδοσιακές αξίες που φέρνουν κοντά τους ανθρώπους και τους κάνουν να αφοσιωθούν στον ερωτικό τους σύντροφο. Έτσι, για τον ήρωα εντεταλμένο είναι οι παραδοσιακές αξίες, ενώ απαγορευμένο οι αξίες του Καινούριου Κόσμου. Οι παραδοσιακές σχέσεις τοποθετούνται στο θετικό άξονα, ενώ η σεξουαλική απελευθέρωση στον αρνητικό, γιατί τον αφήνει κενό.

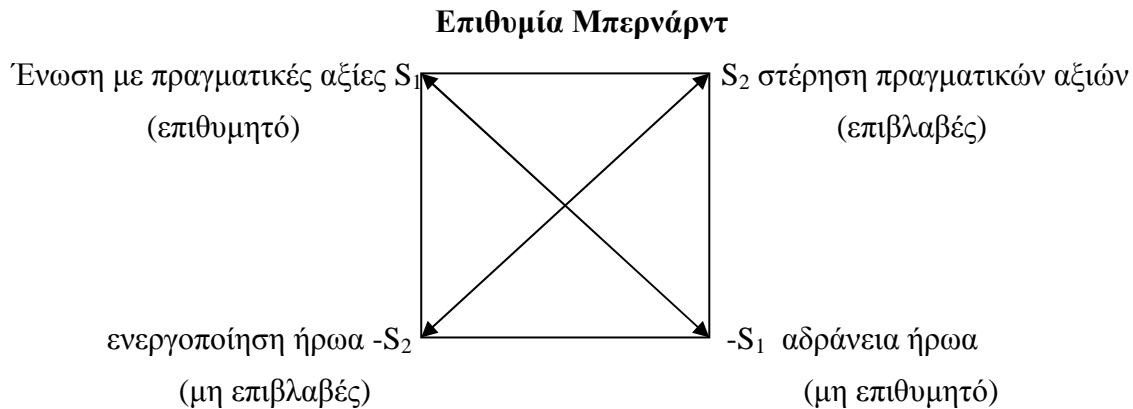
Πέρα από τη σύγκρουση ανάμεσα στο Μπερνάρντ και τη Λενίνα το ταξίδι στο Νέο Μεξικό αποτελεί για τον ήρωα στην πραγματικότητα μια κίνηση προς τον παρατοπικό χώρο (Greimas, A. J., *Maupassant, la sémiotique du texte: exercices pratiques*, Seuil, Paris, 1976, σσ. 99-100), εφόσον εδώ αναζητά τις αξίες που νιώθει ότι δεν μπορεί να κατακτήσει στον Καινούριο Κόσμο. Το Νέο Μεξικό αποτελεί ένα διαφορετικό περιβάλλον όπου δεν εφαρμόζονται οι αρχές του Θαυμαστού Καινούριου Κόσμου, ένα χώρο που έχει μείνει

αναλλοιώτος για αιώνες κι διέπεται από τις παραδοσιακές αξίες. Το γεγονός αυτό συνιστά μια νέα ισχυρή αντίθεση ανάμεσα στο Νέο Μεξικό και τον Καινούριο Κόσμο :

Καινούριος Κόσμος	vs	Νέο Μεξικό
Νέες αντιλήψεις		Παραδοσιακές αντιλήψεις

Περνώντας σε επίπεδο βάθους ο Μπερνάρντ αποτελεί ένα υποκείμενο σε κατάσταση στερήσης (Για το εννοιολόγημα βλ. Propp, Vladimir, *Morphology of the Folktale*, trans. L. Scott, Austin and London: University of Texas Press, 1968, σσ. 35-36) που παραμένει ανενεργό, ωστόσο αποφασίζει το ταξίδι στον παρατοπικό χώρο. Εντούτοις, κάποια στιγμή ενεργοποιείται, γίνεται ένα **υποκείμενο δράσης** (Για το υποκείμενο δράσης βλ. Greimas, A. J., «De la colère. Étude de sémantique lexicale», *Du sens II*, Seuil, Paris, 1983, σσ. 236) κι επιχειρεί τα προσεγγίσει ένα περιβάλλον διαφορετικό από αυτό που έχει μεγαλώσει έως τώρα. Στόχος του είναι η αναζήτηση κάποιων άλλων αξιών οι οποίες θα τον ενώσουν με την έννοια της ευτυχίας. Η επιθυμία του περιγράφεται από το ακόλουθο σχήμα :

Το παραπάνω σχήμα φανερώνει πως η επιθυμία του Μπερνάρντ ταυτίζεται με την κατάκτηση των πραγματικών αξιών, μέσα στις οποίες θα πρέπει να εντάξουμε και τον αληθινό έρωτα τον οποίο ελπίζει να ζήσει με τη Λενίνα. Για να το πετύχει αυτό θα πρέπει να ενεργοποιηθεί, όπως και γίνεται, πραγματοποιώντας το ταξίδι προς τον παρατοπικό χώρο, το χώρο της κύριας δοκιμασίας (Για την κύρια δοκιμασία βλ. Greimas, A. J., *Sémantique Structurale. Recherche de méthode*, Larousse, Paris, 1966, σσ. 196-198). Αντιθέτως η στερηση των πραγματικών αξιών και η αδράνεια τοποθετούνται στον αρνητικό άξονα, εφόσον διατηρούν το υποκείμενο σε κατάσταση στερήσης και δεν το βοηθούν να βελτιώσει τη θέση του.

Η εικόνα του χώρου αλλά και των ανθρώπων στο Νέο Μεξικό σοκάρουν τη Λενίνα, καθώς διαφέρουν πολύ από την πραγματικότητα στην οποία έχει μεγαλώσει:

«Γυμνοί απ' τη μέση κι απάνω, με μαύρα κορμιά ζωγραφισμένα με άσπρα χρώματα (σαν γήπεδα τένις διηγόταν αργότερα η Λενίνα) και πρόσωπα απόκοσμα, βαμμένα βυσσινιά, μαύρα και καφετιά, δυο Ινδιάνοι πλησίαζαν. Τα μαλλιά στολισμένα με αλεπουρές και κόκκινες κορδέλες. Τα μαλλιά στεφανωμένα με φτερά γάλων που κρέμονταν και στους ώμους...«Δεν μ' αρέσουν αυτά, δεν μ' αρέσουν», είπε η Λενίνα

Ένας σχεδόν γυμνός γερο-Ινδιάνος κατέβαινε αργά τη σκάλα του διπλανού δίπατου χωμάτινου σπιτιού. Σκαλί σκαλί με την τρεμουλιαστή προσοχή που απαιτούν τα πολύ βαθιά

γεράματα. Το πρόσωπο του μαύρο και τόσο ρυτιδωμένο σαν χαραγμένη πέτρα. Το στόμα χωρίς δόντια έπεφτε προς τα κάτω...

«Μα τι του συμβαίνει;», ψιθύρισε η Λενίνα, με τα μάτια γεμάτα τρόμο και έκπληξη.
«Είναι γέρος. Αυτό είναι όλο».

Ο κόσμος των Ινδιάνων φαντάζει αποκρουστικός στα μάτια της νεαρής ηρωίδας. Η φθορά των γηρατειών την τρομοκρατεί, επειδή της είναι άγνωστη, καθώς απουσιάζει εντελώς από το περιβάλλον στο οποίο μεγάλωσε. Οι φράσεις της Λενίνας για κάθε νέα παράσταση εδώ φανερώουν πως στο χώρο αυτό αδυνατεί να νιώσει ασφαλής : «Είναι απαίσιο, είναι φρίκη», «Πάμε να φύγουμε, δε μ' αρέσει», «Μα πώς ζούνε έτσι;», «Φρίκη, φρίκη απαίσιο», «Φτάνει, φτάνει δεν αντέχω άλλο». Οι εικόνες των ηλικιωμένων Ινδιάνων που έχουν χάσει την ομορφιά της νιότης, μια μάνα που βυζαίνει το παιδί της ή μια ινδιάνικη τελετή την σοκάρουν και δημιουργούν μέσα της την επιθυμία της επιστροφής στην κοινωνία που μεγάλωσε.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν στο σημείο αυτό οι αντιδράσεις του Μπερνάρντ, ο οποίος τηρεί εντελώς αντίθετη στάση από αυτήν της νεαρής γυναίκας. Μπροστά στο θέαμα του θηλασμού αναφωνεί «Τι θαυμάσια σχέση, τι οικειότητα...και τι βαθιά αισθήματα θα γεννάει», ενώ παρατηρεί με πολύ ενδιαφέρον την τελετή. Το γεγονός αυτό φανερώνει μια διάσταση ανάμεσα στα δυο πρόσωπα, μια απόσταση η οποία παραμένει αγεφύρωτη και δεν επιτρέπει την ένωσή τους:

Λενίνα	vs	Μπερνάρντ
-----		-----
Αξίες Καινούριου Κόσμου		«Παραδοσιακές» αξίες

Ορίζουμε ως «παραδοσιακές» τις αξίες του παλαιότερου κόσμου των Ινδιάνων, επειδή προηγούνται χρονικά από αυτές του Καινούριου Κόσμου. Η Λενίνα φαίνεται ένα αυθεντικό προϊόν της εποχής και της κοινωνίας μέσα στην οποία ανατράφηκε. Η επαφή με ένα διαφορετικό πολιτισμό της προκαλεί έντονα δυσφορικά συναισθήματα κι αποστροφή. Όμως, ο Μπερνάρντ αντιμετωπίζει τους δυο κόσμους από άλλη οπτική γωνία.

Στο Ινδιάνικο χωριό οι δυο ήρωες γνωρίζουν δυο πρόσωπα τα οποία διαφέρουν από τους υπόλοιπους. Πρόκειται για τον Τζον και τη μητέρα του τη Λίντα, που δεν είναι Ινδιάνοι. Η Λίντα εξομολογείται το πώς έμεινε έγκυος από το Διευθυντή του Μπερνάρντ σε κάποιο ταξίδι τους στο Νέο Μεξικό, αλλά στη συνέχεια η ντροπή για την εξέλιξη αυτή την έκανε να μην επιστρέψει ποτέ στον «πολιτισμένο κόσμο». Συνεπώς, πρόκειται για μια γυναίκα, η οποία μεγάλωσε με τις αρχές του Καινούριου Κόσμου, αλλά στη συνέχεια αναγκάστηκε να ζήσει σε ένα εντελώς διαφορετικό περιβάλλον, όπου δεν έγινε αποδεκτή κι έπρεπε να αλλάξει αντιλήψεις και συνήθειες.

Την ίδια αντιμετώπιση βιώνει και ο Τζον, που αντιμετωπίζεται πάντα ως ένα «άλλος» (Ο «άλλος» και οι διαφορετικές μορφές του στα κείμενα», *Επιστημονική Επετηρίδα του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*, τόμος 31, εκδ. Δωδώνη, Ιωάννινα, 2002, σσ. 103-113) και δεν κατορθώνει ποτέ να ενταχθεί ολοκληρωτικά στην κοινωνία των Ινδιάνων.

«Όταν βγήκανε στα βουνά να ονειρευτούνε, ξέρεις τώρα, με το ιερό ζώο, δε με άφησαν να πάω μαζί τους. Δεν μου είπαν τα μυστικά. Εγώ όμως πήγα μόνος μου. Δεν έφαγα πέντε μέρες και πέρασα τη νύχτα μόνος στα βουνά εκεί».

Το γεγονός αυτό συνεπάγεται δυο υποκείμενα σε κατάσταση στέρησης που αναζητούν ένα νέο περιβάλλον, όπου θα μπορέσουν να νιώσουν αποδεκτοί. Η Λίντα έχει πάντα στο μυαλό της τον Καινούριο Κόσμο και η επιθυμία της ταυτίζεται με την επιστροφή της σε αυτόν. Αλλά κι ο Τζον έχει υπάρξει Δέκτης των μηνυμάτων του Πομπού Λίντα, η οποία παρουσίαζε πάντα τον Καινούριο Κόσμο ως την υπέρτατη εμπειρία. Έτσι, όταν ο Μπερνάρντ τους προτείνει να τους πάρει μαζί του στον Καινούριο Κόσμο αποδέχονται με ενθουσιασμό και οι δύο.

Αξίζει στο σημείο αυτό να τονίσουμε δυο σημαντικά στοιχεία : πρώτον την ομοιότητα των δυο αυτών προσώπων με τον Μπερνάρντ, ο οποίος, επίσης, δεν είναι αποδεκτός στην κοινωνία που ζει, κι αναζητά συνεχώς την αποδοχή και την αναγνώριση, και δεύτερον το ότι ο Τζον νιώθει από την αρχή μια ακατανίκητη έλξη για τη Λενίνα και το γεγονός αυτό παίζει σημαντικό ρόλο στην απόφασή του να την ακολουθήσει στον Καινούριο Κόσμο.

Περνώντας σε επίπεδο βάθους έχουμε την ανάδυση ενός νέου υποκειμένου. Θα θεωρήσουμε ότι ο Τζον – πριν γνωρίσει τη Λενίνα - βρισκόταν αρχικά, σύμφωνα με το μοντέλο Greimas σε μια κατάσταση φορίας (Για τη φορία βλ. Greimas, A. J. - Fontanille, J., *Sémiotique des passions. Des états de choses aux états d' âme*, Seuil, Paris, 1991, σελ. 16 κε) η οποία αποτελεί την προϋπάρχουσα φάση από οποιαδήποτε πόλωση ενός υποκειμένου. Πρόκειται για την αρχική κατάσταση συγχώνευσης (l'etat fusionnel) που υπάρχει πριν την έλευση της επιθυμίας. Η τελευταία ωθεί το υποκείμενο στη προθετικότητα (Για τον όρο βλ. Greimas, A. J. - Fontanille, J., *Sémiotique des passions. Des états de choses aux états d' âme*, Seuil, Paris, 1991, σελ. 24, 33-35. Επίσης, βλ. Greimas, A. J. - Courtés, J, *Dictionnaire raisonné de la théorie du langage*, tome I, Hachette, Paris, 1979, σσ. 23-24) (protensivité), που επηρεάζεται από την επένδυση ενός αντικείμενου (το ποθητό αντικείμενο, η Λενίνα) με κάποιες αξίες αμέσως μόλις οι εντάσεις ευνοήσουν τη σχάση (Για τη σχάση βλ. Greimas, A. J. - Fontanille, J., *Sémiotique des passions. Des états de choses aux états d' âme*, Seuil, Paris, 1991, σελ. 27). Ουσιαστικά πρόκειται για την ενεργοποίηση (βλ. Greimas, A. J., «De la modalisation de l'être», *Du sens II*, Seuil, Paris, 1983, σσ. 99-100) ενός υποκειμένου το οποίο από υποκείμενο κατάστασης γίνεται υποκείμενο δράσης με την τροπικοποίησή του.

Ο Τζον έχει ήδη ενεργοποιηθεί και το αφηγηματικό του πρόγραμμα ταυτίζεται με την ένωσή του με τη Λενίνα. Έτσι, προκειμένου να την κατακτήσει είναι έτοιμος να ταξιδέψει μακριά από τον τόπο του. Ουσιαστικά, γι' αυτόν ισχύει η ακριβώς αντίστροφη πραγματικότητα από αυτήν του Μπερνάρντ. Για τον Μπερνάρντ ο παρατοπικός χώρος βρίσκεται στο Νέο Μεξικό, ενώ για τον Τζον στον Καινούριο Κόσμο. Ο Μπερνάρντ απέτυχε να προσεγγίσει τη Λενίνα, άρα και στο πρώτο του αφηγηματικό πρόγραμμα (Για το αφηγηματικό πρόγραμμα βλ. Greimas, A. J. - Courtés, J, *Dictionnaire raisonné de la théorie du langage*, tome I, Hachette, Paris, 1979, σσ. 297-298 και Μπενάτσης Απόστολος, *Σημειωτική και Κείμενο, Ποιητικός, Σατιρικός και Θεατρικός Λόγος, Επτά συν δύο αναλύσεις*, εκδ. Επικαιρότητα, Ιωάννινα, 1999, σ.131). Τώρα θέτει σαν νέο στόχο του να κερδίσει την αναγνώριση στον Καινούριο Κόσμο.

Πράγματι, μετά την επιστροφή του επιδεικνύοντας τον Τζον σε μια σειρά κοινωνικών εκδηλώσεων προκαλεί τεράστιο ενδιαφέρον και ανέρχεται στην εκτίμηση όλων κερδίζοντας την αναγνώριση που επιθυμούσε. Εντούτοις, η επιτυχία του είναι παροδική. Ο Τζον γρήγορα διαπιστώνει την κενότητα όλων αυτών των εκδηλώσεων και αρνείται να συνεχίσει. Έτσι εγκαταλείπει τον Μπερνάρντ ο οποίος χάνει τα προνόμια που εξασφάλισε.

Αλλά και ο Τζων αποτυγχάνει στο αφηγηματικό του πρόγραμμα. Οι διαφορές του με τη Λενίνα είναι τέτοιες που δεν μπορούν να φέρουν τα δυο πρόσωπα σε επικοινωνία παρά το γεγονός ότι επιθυμούν το ένα το άλλο. Συνακόλουθα, όταν ο Τζων εκφράζει τον έρωτά του στη νεαρή κοπέλα η αντίδρασή της σκοτώνει μέσα του την αξία (Για την αξία βλ. Greimas, A. J. - Courtés, J, *Dictionnaire raisonné de la théorie du langage*, tome I, Hachette, Paris, 1979, σσ. 414-415) με την οποία την είχε ταυτίσει. Η ηρωίδα επιθυμώντας τον κι αυτή το

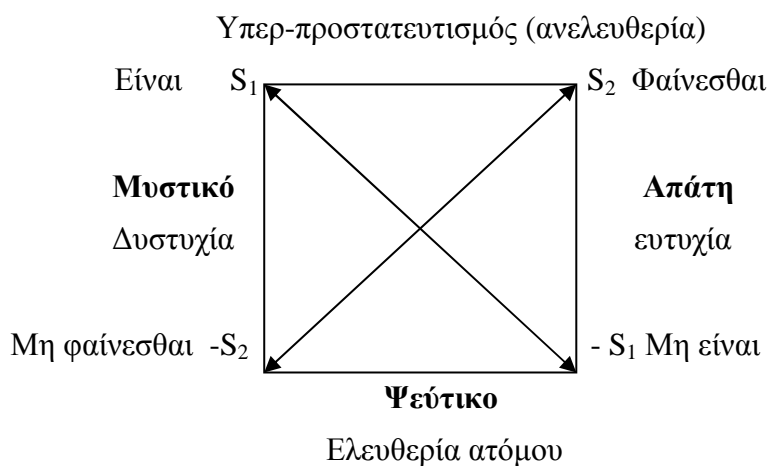
ίδιο, προσπαθεί να εκφράσει σαρκικά τα συναισθήματά της και γδύνεται προκειμένου να συννευρεθεί μαζί του. Γι' αυτήν μια τέτοια κίνηση αποτελεί έκφραση της μεγάλης της επιθυμίας, που δεν είναι άλλη από την ερωτική ένωση μαζί του. Εντούτοις, η δική της επιθυμία σταματά εκεί, διότι στα πλαίσια της σεξουαλικής απελευθέρωσης δεν νοούνται άλλες δεσμεύσεις. Αντιθέτως, ο Τζων επιδιώκει μια σχέση ειλικρινούς δέσμευσης κι αγάπης, που δεν περιορίζεται σε μια σεξουαλική επαφή. Έτσι, η κίνηση της Λενίνας ερμηνεύεται ως μια ανήθικη ενέργεια γεγονός που τον απομακρύνει από αυτήν. Η ένωση δε συντελείται κι ο Τζων διώχνει τη Λενίνα με φωνές κατηγορώντας την ότι είναι πόρνη. Οι διαφορετικοί κώδικες των δυο προσώπων δεν επιτρέπουν την ένωσή τους. Έτσι μένουν και οι δυο στερημένα υποκείμενα μέχρι το τέλος του κειμένου και το αφηγηματικό τους πρόγραμμα δεν πραγματοποιείται ποτέ.

Εντωμεταξύ η Λίντα, μετά την επιστροφή της στον Καινούριο Κόσμο αναζητά τη φυγή περισσότερο από κάθε τι. Έτσι, εγκαταλείπει εντελώς την πραγματικότητα παίρνοντας μεγάλες ποσότητες «σώμα» προκειμένου να ξεχάσει όλα τα βάσανά της. Ο εκφυλισμός της είναι ταχύτατος και γρήγορα οδηγείται στο θάνατο, γεγονός που συνθλίβει τον Τζων.

Ο τελευταίος βρίσκεται σε μια διαδικασία μάθησης, εφόσον γνωρίζει σιγά σιγά όλες τις πτυχές του Καινούριου Κόσμου διαπιστώνοντας τις τεράστιες διαφορές με το δικό του τρόπο ζωής. Ξεκινώντας από το θάνατο της μητέρας του βιώνει την προσπάθεια αποστασιοποίησης από κάθε δυσάρεστο συναίσθημα, όταν βλέπει μικρά παιδιά να οδηγούνται στη θάλαμο της νεκρής μητέρας του για να εξοικειωθούν με την ιδέα του τέλους και να την αντιμετωπίζουν χωρίς κανένα αρνητικό συναίσθημα. Η θλίψη και τα κλάματά του για τη νεκρή μάνα αντιμετωπίζονται ως παράλογα, αλλά και επικίνδυνα από την κοινωνία της εποχής, διότι μπορούν να δημιουργήσουν θλίψη και φόβο στα παιδιά. Ουσιαστικά γίνεται προσπάθεια να εξαλειφθεί κάθε αρνητικό συναίσθημα. Άλλωστε αυτό το σκοπό εξυπηρετεί και το «σώμα», το οποίο λαμβάνουν οι πολίτες κάθε φορά που νιώθουν ανησυχία ή δυσφορία.

Ο ήρωας γρήγορα διαπιστώνει πως το «σώμα» ευθύνεται για την κατάσταση «νάρκωσης», στην οποία βρίσκονται οι άνθρωποι. Γι' αυτό προβαίνει σε μια αντιδραστική κίνηση πετώντας τα χάπια και φωνάζοντας πως μόνο έτσι θα γίνουν οι πολίτες πραγματικά ελεύθεροι. Θεωρεί «επίπλαστη ευτυχία» την κατάστασή τους και διακρίνει πίσω από αυτήν το πραγματικό τους «είναι», το οποίο ξεχωρίζει από το «φαίνεσθαι». Ορθώνοντας τα στοιχεία αυτά στο τετράγωνο της αληθολογίας (Greimas, A. J. - Courtés, J, «The Cognitive Dimension of Narrative Discourse», *New Literary History*, 3, 1989, σελ. 571) γίνεται σαφές πως η πραγματικότητα του Καινούριου Κόσμου δεν εξασφαλίζει στους ανθρώπους την πραγματική ευτυχία, αλλά μια ψεύτικη, η οποία συντηρείται από χάπια και μια υπερ-προστατευμένη – ουσιαστικά ανελεύθερη – κοινωνία που περιορίζει τις κινήσεις των πολιτών της. Η κατάσταση αυτή περιγράφεται από το ακόλουθο σχήμα :

Αληθινό

Από το παραπάνω σημειωτικό τετράγωνο διαφαίνεται ότι στην πραγματικότητα (αληθινό) στη σύγχρονη κοινωνία το άτομο είναι απόλυτα περιορισμένο, άρα και ανελεύθερο να πράξει, όπως το ίδιο επιθυμεί. Συνεπώς, η ελευθερία του αποτελεί ένα ψέμα. Η ευτυχία του είναι απάτη, εφόσον φαίνεται να είναι χαρούμενο, ενώ δεν είναι. Πίσω από την απόλυτα προγραμματισμένη ζωή του κρύβεται η δυστυχία του, την οποία προσπαθεί να ξεπεράσει με τα χάρτια «σόμα».

Η αντίδραση του Τζων τον οδηγεί στη σύλληψη και στον Ύπατο Συντονιστή, ουσιαστικά τον κορυφαίο τη τάξει εκπρόσωπο του Καινούριου Κόσμου. Η μεταξύ τους συνομιλία φανερώνει όλες τις διαφορές ανάμεσα στην κοινωνία στην οποία μεγάλωσε ο ήρωας και στην σύγχρονη πραγματικότητα του Καινούριου Κόσμου.

Η συζήτηση μεταξύ των δυο αντρών ξεκινά από την τέχνη. Ο Τζων αναρωτιέται γιατί δεν έχουν τη δυνατότητα να δουν Οθέλλο οι πολίτες του Καινούριου Κόσμου. Η απάντηση του Συντονιστή είναι πως ένα τέτοιο κείμενο δεν μπορεί να γίνει κατανοητό σε μια κοινωνία όπου οι τραγωδίες δεν έχουν θέση, όπου τα πάντα είναι απόλυτα προγραμματισμένα και προσφέρουν ασφάλεια και σταθερότητα. Μόνο τα ενημερωτικά βιβλία δε εγκυμονούν κινδύνους, ενώ δεν είναι επιθυμητό να περνά κάποιος χρόνο μόνος του, διότι αυτό μπορεί να δημιουργήσει συναισθήματα μοναξιάς.

Ο Τζων θεωρεί αυτήν την «προκαθορισμένη ευτυχία» ανιαρή, ενώ ο συνομιλητής του τονίζει πως μετά από τους πολέμους και τις καταστροφές που είχαν προηγηθεί το ζητούμενο ήταν η σταθερότητα περισσότερο από κάθε τι άλλο. Ακόμη και η εργασία που αναλαμβάνει καθένας από τους πέντε τύπους ανθρώπων έχει καθοριστεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να τους απασχολεί για κάποιες ώρες κάθε μέρα, διότι ο ελεύθερος χρόνος τους είναι τόσο ανιαρός που μόνο προβληματισμό τους προκαλεί και τους αναγκάζει να παίρνουν «σόμα» για να ξεχαστούν.

Ακόμη και η επιστήμη θεωρείται επικίνδυνη διότι μπορεί να φέρει ανατροπές στην υπάρχουσα πραγματικότητα. Έτσι θυσιάζεται στο βωμό της σταθερότητας. Όλες οι καινούριες ανακαλύψεις και δημοσιεύσεις ελέγχονται προτού διατεθούν στην κοινωνία, εφόσον πρώτα διαπιστωθεί ότι δεν εγκυμονούν τον παραμικρό κίνδυνο.

Ίδια στάση τηρείται κι απέναντι στη Θρησκεία. Ο Συντονιστής σημειώνει πως σε μια τέτοια κοινωνία ο άνθρωπος δε βρίσκεται ποτέ σε αρνητική πραγματικότητα και συνακόλουθα δεν έχει ανάγκη από το Θεό. Ο Χριστιανισμός παραπέμπει σε αρνητικές έννοιες και συναισθήματα, όπως ο πόνος και η θυσία, τα οποία δεν έχουν θέση στη σύγχρονη κοινωνία.

Ο Ύπατος Συντονιστής ολοκληρώνει τις παρατηρήσεις του λέγοντας πως πηγή όλων των συμφορών και των αρνητικών σκέψεων είναι η έννοια της φθοράς, τα γηρατεία, τα οποία χαρακτηρίζει ως «τρομερή αρρώστεια».

Σε όλα τα παραπάνω ο Τζων απαντά πως δεν υπάρχει πίστη στον άνθρωπο, γι' αυτό επιχειρείται ο ολοκληρωτικός του έλεγχος. Σημειώνει, πως υπάρχουν αρετές όπως η αυταπάρνηση και η αγνότητα που τον εξυψώνουν και του επιτρέπουν μέσα από το μόχθο και την προσπάθεια να γίνεται καλύτερος. Τονίζει την αξία των δυσκολιών αλλά και του αρνητικού, του τραγικού και του απρόβλεπτου στη ζωή, διότι αυτά δίνουν σκοπό στο άτομο, καθώς και τη δυνατότητα να τα ξεπεράσει πετυχαίνοντας δύσκολους και αληθινούς στόχους. Σε ένα κόσμο όπου τα πάντα προσφέρονται απλόχερα και δίχως μόχθο οι άνθρωποι δεν μπορούν να ευτυχίσουν πραγματικά. Τα λόγια του Τζων στο τέλος της συνάντησης είναι χαρακτηριστικά:

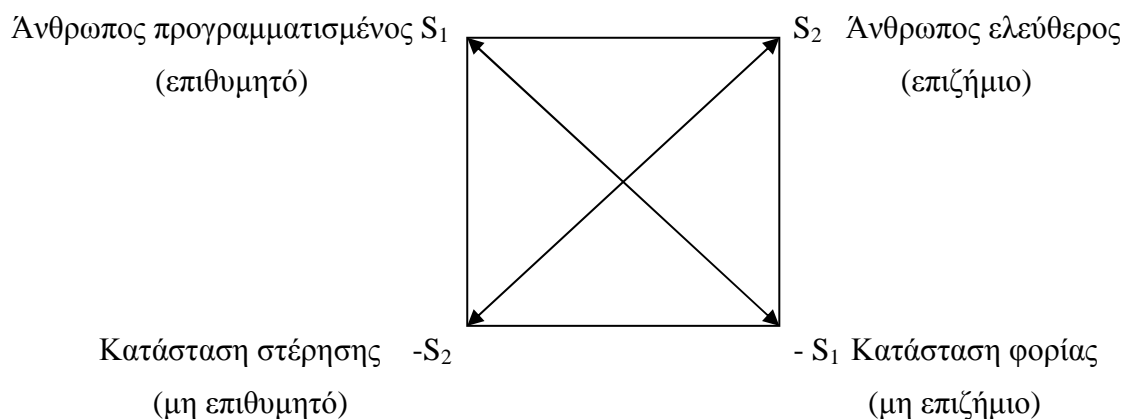
«Αυτό που σας χρειάζεται είναι μια αλλαγή. Μια αλλαγή με πολλά δάκρυα. Αυτό είναι το πρόβλημά σας. Τίποτε δεν στοιχίζει ακριβά στον δικό σας κόσμο...Εγώ δεν θέλω άνεση, εγώ

αναζητώ το Θεό, την ποίηση, τον πραγματικό κίνδυνο, την ελευθερία, την καλοσύνη, την αμαρτία...»

Η συνομιλία μεταξύ του Τζον και του Ύπατου Συντονιστή φανερώνει μια διάσταση απόψεων σχετικά με τη σχέση ατόμου και κοινωνίας, σ' ένα περιβάλλον που τοποθετείται σε μελλοντικό χρόνο. Στο Θαυμαστό Καινούριο Κόσμο η Τεχνολογία έχει φτάσει σε τέτοιο σημείο που μπορεί να εξασφαλίσει υλική ευδαιμονία σε κάθε πολίτη. Κανείς δε στερείται υλικά αγαθά, κανείς δεν είναι φτωχός ούτε έχει λιγότερα από τους συνανθρώπους του. Αντιθέτως, όλοι διατηρούν ίσο μερίδιο στις υπηρεσίες και τις απολαύσεις που προσφέρει το πανίσχυρο Παγκόσμιο Κράτος. Επιπρόσθετα, ο σύγχρονος κόσμος έχει επιτύχει την απόλυτη κοινωνική και πολιτική σταθερότητα εξασφαλίζοντας για τους πολίτες τα αγαθά της ευνομίας, της τάξης και της ασφάλειας.

Από την άλλη πλευρά, όμως, η σταθερότητα αυτή που αποτελεί επίτευγμα της σύγχρονης τεχνολογικής πραγματικότητας έχει κι ένα βαρύ τίμημα: τον απόλυτο έλεγχο και την ισοπεδωτική ομοιομορφία. Οι άνθρωποι παράγονται μαζικά και όμοια σαν ίδια προϊόντα σε μια καταναλωτική αγορά που τους χρησιμοποιεί για τους στόχους της. Το σύνθημα «όλοι ανήκουν σε όλους» δεν αφορά μόνο στη σεξουαλική απελευθέρωση των ατόμων, αλλά και σε μια πραγματικότητα όπου όλοι οι άνθρωποι γέυονται τα ίδια αγαθά, έχουν συγκεκριμένες επιλογές, μια προκαθορισμένη ζωή ανάλογα με τον τύπο στον οποίο ανήκουν, αλλά και καμία ελευθερία αυτοδιάθεσης ή απόκλισης από το μοντέλο ζωής στο οποίο έχουν ενταχθεί. Οποιαδήποτε τάση παρέκκλισης από τους κανόνες τους Καινούριου Κόσμου είτε αναστέλλεται, είτε τιμωρείται με εξορία. Το ακόλουθο μοντέλο παρουσιάζει το ιδεολογικό πλαίσιο του Καινούριου Κόσμου που αποτελεί προϊόν της Τεχνολογίας:

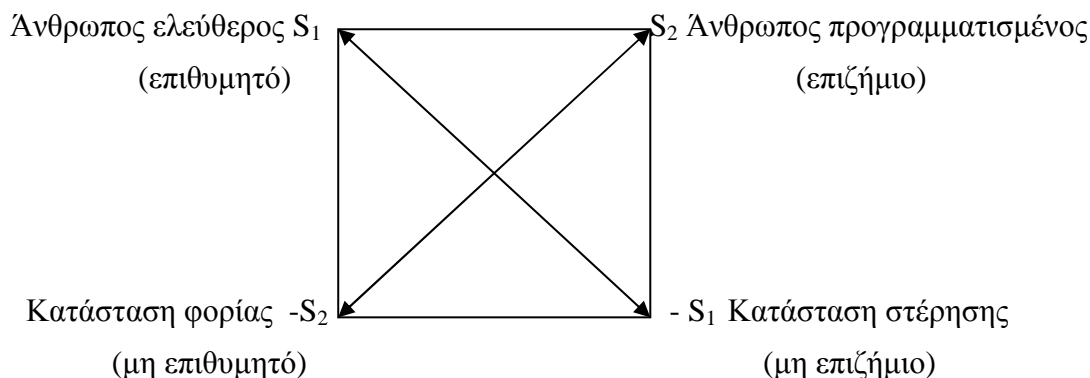
Ο Καινούριος Κόσμος της Τεχνολογίας

Συνακόλουθα, στα πλαίσια του τρίπτυχου «Κοινότητας, Ταυτότητας, Σταθερότητας» το άτομο γίνεται μια τέλεια μηχανή με προγραμματισμένες λειτουργίες (επιθυμητό), επιθυμίες ακόμη και συναισθήματα, τα οποία ελέγχονται από τη βρεφική ηλικία – μέσω της πλύσης εγκεφάλου που υφίσταται - μέχρι και το θάνατό του, με τον καθορισμό της ζωής του και την καθημερινή του νάρκωση με τα χάπια «σώμα». Οι πολίτες ουσιαστικά βρίσκονται σε μια διαρκή κατάσταση φορίας (μη επιζήμιο), εφόσον δεν έχουν αληθινές επιθυμίες, γιατί όλα τους προσφέρονται έτοιμα, δίχως κόπο. Τέλος, το ολοκληρωτικό καθεστώς στο οποίο ζουν θεωρεί επιζήμια την ελευθερία να γνωρίσουν ή να πειραματιστούν πέρα από τα συνηθισμένα, διότι μπορεί να οδηγηθούν σε κατάσταση στέρησης, η οποία θα κλονίσει την κοινωνική σταθερότητα. Ο σύγχρονος, δηλαδή, κόσμος επιθυμεί να έχει διαρκώς ανενεργά υποκείμενα

δίχως αφηγηματικό πρόγραμμα, πρόσωπα δίχως δύσκολους στόχους στη ζωή η οποία κυλά αμέριμνα και ήσυχα μέχρι το θάνατό τους. Όλα αυτά έρχονται σε αντίθεση με την έμφυτη τάση του ανθρώπου για ελευθερία, δημιουργία κι αυτοδιάθεση, αρχές τις οποίες υπερασπίζεται ο Τζον και ο Μπερνάρντ και αποτελούν αξίες στις σημερινές κοινωνίες:

Ο Παραδοσιακός κόσμος των αξιών

Ο Τζον θεωρεί πως για να είναι ευτυχισμένος ο άνθρωπος πρέπει να είναι ελεύθερος (επιθυμητό) να πράξει όπως επιθυμεί, να διεκδικήσει με μόχθο τους στόχους του, ακόμη και να πονέσει γι' αυτούς. Αντιθέτως, ο πλήρης προγραμματισμός τον δεσμεύει και μετατρέπει τη ζωή του σε μια αδιάκοπη επανάληψη, σε μια πραγματικότητα ανίας, εφόσον χάνει τον απρόβλεπτο χαρακτήρα της, δεν μπορεί να προκαλέσει έντονες εμπειρίες και να ενθουσιάσει. Συνεπώς, ακόμη και η κατάσταση στέρησης δεν είναι επιζήμια, διότι ενεργοποιεί τα υποκείμενα και τους δίνει προσανατολισμό στη ζωή, ενώ η κατάσταση φορίας τα κρατά ανενεργά κι άβουλα. Τότε βιώνουν την αδράνεια και την ανία την οποία προσπαθούν να ξεπεράσουν μέσα από τα σεξουαλικά όργια και τα χάπια.

Στο τέλος του μυθιστορήματος ο Τζον επιλέγει την απομόνωση και τον εξαγνισμό - μέσω της αυτομαστίγωσης - από την ερωτική επιθυμία για τη Λενίνα. Εντούτοις, ο Καινούριος Κόσμος τον αντιμετωπίζει ως θέαμα και δεν του επιτρέπει να ηρεμήσει. Χιλιάδες κόσμος καταφεύγει στο φάρο που μένει μόνο και μόνο για να τον δει να μαστιγώνεται. Ο πόνος γίνεται το νέο ναρκωτικό για μια μάζα που έχει ανάγκη την έντονη εμπειρία περισσότερο από κάθε τι άλλο. Ένα τέτοιο περιβάλλον γίνεται αφόρητο για τον ήρωα. Νιώθει πως έχει παραβιάσει όλες τις αρχές του, πως δεν είναι πια ο ίδιος. Έτσι, δεν του απομένει άλλη επιλογή από τη φυγή:

«Μισάνοιχτη η πόρτα του φάρου. Την έσπρωξαν και μπήκαν. Μισοσκοτάδο. Στην άκρη του δωματίου, μια σκάλα οδηγούσε στο πάνω πάτωμα. Απ' την κάμαρα κρέμονταν δυο πόδια»

Στο «Θαυμαστό Καινούριο Κόσμο» η τεχνολογία έχει επιτύχει την απόλυτη κοινωνική σταθερότητα και ασφάλεια για τους πολίτες. Επίσης, τους έχει εξασφαλίσει όλες τις υλικές ανέσεις και μια ζωή δίχως έγνοιες και προβλήματα. Το τίμημα αυτής της προσφοράς είναι ο πλήρης προγραμματισμός κι έλεγχος του ανθρώπου και της δράσης του. Εντούτοις, ακριβώς αυτή η ζωή όπου όλα είναι προεπιλεγμένα γίνεται το μεγαλύτερο πρόβλημα για τον πολίτη της εποχής. Δίχως αληθινούς στόχους, χωρίς τη δυνατότητα να προβληματιστεί και να μοχθήσει για την κατάκτηση μιας πραγματικής αξίας η ζωή του καταλήγει μια μονότονη πραγματικότητα. Συνακόλουθα, στο ποιητικό σύμπαν του «Καινούριου Κόσμου» η τεχνολογία και η υλική πρόοδος εξασφάλισε στον άνθρωπο την κοινωνική γαλήνη και όλα τα υλικά αγαθά, αλλά αμέλησε τις ψυχικές και πνευματικές του ανάγκες με αποτέλεσμα να

αποτύχει να τον κάνει ευτυχισμένο, γιατί δε συνυπολόγισε τη φύση του και τις ψυχοπνευματικές του ανάγκες.

Βιβλιογραφία

- Genette, G., «Figures III», Seuil, Paris, 1972.
- Greimas, A. J., «Sémantique structurale. Recherche de méthode», Larousse, Paris, 1966.
- «Éléments d' une grammaire narrative», Du sens, Essais sémiotiques, Seuil, Paris, 1970, σσ. 179-180.
- «Conditions d' une sémiotique du monde naturel», Du sens, Seuil, Paris, 1970, σσ. 49-91.
- «La structure des actants du récit», Du sens, Essais sémiotiques, Seuil, Paris, 1970, σσ. 249-270.
- «Pour une théorie de l' interpretation du récit mythique», Du sens, Essais sémiotiques, Seuil, Paris, 1970, σσ. 185-230.
- «Maupassant, la sémiotique du texte: exercices pratiques», Seuil, Paris, 1976.
- «Pour une sémiotique topologique», Sémiotique et sciences sociales, Seuil, Paris, 1976, σσ. 129-157.
- «Un problème de sémiotique narrative: les objets de valeur», Du sens II, Seuil, Paris, 1983, σσ. 19-48
- «Les actants, les acteurs et les figures», Du sens II, Seuil, Paris, 1983, σσ. 49-66.
- «De la modalisation de l'être», Du sens II, Seuil, Paris, 1983, σσ. 93-102.
- «De la colère. Étude de sémantique lexicale», Du sens II, Seuil, Paris, 1983, σσ. 225-246.
- «The Love-Life of the Hippopotamus. A Seminar with A. J. Greimas», On Signs, Marshall Blonsky (ed.), Basil Blackwell, Oxford, 1985, σσ. 341-362.
- «On Meaning», New Literary History, 3, 1989, σσ. 539-550.
- Greimas, A. J. - Courtés, J., «The Cognitive Dimension of Narrative Discourse», New Literary History, 3, 1989, σσ. 562-579.
- «Sémiotique, Dictionnaire raisonné de la théorie du langage», Hachette, tome I, Paris, 1979.
- «Sémiotique, Dictionnaire raisonné de la théorie du langage II», Hachette, Paris, 1986.
- Greimas, A. J. - Fontanille, J., «Sémiotique des passions. Des états de choses aux états d' âme», Seuil, Paris 1991.
- Greimas A. J. - Rastier F., «The Interaction of Semiotic Constraints», Yale French Studies, 41, 1968, σσ. 86-105.
- «Les jeux des contraintes sémiotiques», Du sens, Essais sémiotiques, Seuil, Paris, 1970, σσ. 135-155
- Propp, Vl., «Morphology of the Folktale», trans. L. Scott, Austin and University of Texas Press, London, 1968.
- Βελουδής Γ., «Ψηφίδες, Για μια Θεωρία της Λογοτεχνίας», εκδ. «Γνώση», 1992, Αθήνα, σσ. 54-55.
- Boklund – Λαγοπούλου, Κ., «Οι σύγχρονες μέθοδοι ανάλυσης λογοτεχνικών κειμένων», Φιλολόγος, Τόμος ΣΤ', Τεύχος 29, Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 1982, σσ. 145-162.
- Ιλινσκαγια Σ., ««Εγώ», «Εμείς», ο «Άλλος» στην ποίηση του Τ. Λειβαδίτη», Εισήγηση στο Β' Συμπόσιο Νεοελληνικής Λογοτεχνίας με τίτλο : «Ο «Άλλος» στην Ελληνική Λογοτεχνία του 20ού αιώνα», Αθήνα, 1-3 Δεκεμβρίου 2000
- Καρωμένος, Ερ., «Σημειωτική και Λογοτεχνία», Διαβάζω, Τεύχος 71, 15-6-1983, σσ. 30-35.
- «Σημειωτική και θεωρία της ποίησης», Πρακτικά Α' Συμποσίου Νεοελληνικής Ποίησης, εκδ. Γνώση, β' τόμος, Αθήνα, 1983, σσ. 161-171.

- «Η διχοτομία "φύση/πολιτισμός» ως κριτήριο οριοθέτησης της πρώτης μεταπολεμικής ποιητικής γενιάς», Σπείρα, 2-3 Αθήνα, 1984, σσ. 113-132.
- «Κώδικες και Σημασίες»: εκδ. «Αρσενίδα», Αθήνα, 1990.
- «Η «Δομική Σημαντική» μετά τον Greimas: Κριτικός απολογισμός-προοπτικές», Ελληνική Σημειωτική Εταιρία, Άνθρωπος ο Σημαινών, Τόμος 1, Λόγος και Ιδεολογία, IV Πανελλήνιο Συνέδριο της Ελληνικής Σημειωτικής Εταιρείας, εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη, 1996, σσ. 13-34.
- «Ο έρωτας στη Νεοελληνική Λογοτεχνία. Από το Σικελιανό στον Ελύτη», Επιστημονική Επετηρίδα του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Τόμος ΚΗ', Μέρος Τρίτο, εκδ. Δωδώνη, Ιωάννινα, 1999.
- «Αφηγηματολογία : θεωρία και μέθοδοι ανάλυσης της αφηγηματικής πεζογραφίας», Πατάκης, Αθήνα, 2003.
- Μπενάτσης, Απ., «Η ποιητική μυθολογία του Τάσου Λειβαδίτη», Πρόλογος Ε. Γ. Καψωμένος, Επικαιρότητα, Αθήνα, 1991.
- «Το σημειωτικό τετράγωνο. Σύγχρονες ερμηνευτικές προσεγγίσεις στη λογοτεχνία», Επικαιρότητα, Αθήνα, 1994.
- «Κωνσταντίνος Θεοτόκης, Πάθη-Δράση-Κώδικες», Επικαιρότητα, Αθήνα, 1995, σσ. 181-192.
- Το σημειωτικό τετράγωνο II, Επικαιρότητα, Αθήνα, 1995.
- «Η αλληλενέργεια και οι περιορισμοί των δομών βάθους/επιφάνειας στο λογοτεχνικό κείμενο», Τρίτο Πανελλήνιο Συνέδριο Σημειωτικής (Ιωάννινα 26-29 Οκτωβρίου 1989) με τίτλο : Η Ζωή των Σημείων, Θέματα Σημειολογίας και Πολιτισμού, Ελληνική Σημειωτική Εταιρία, επιμ. Ερατοσθένης Γ. Καψωμένος, Γρηγόρης Π. Πασχαλίδης, εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη, 1996, σσ. 339-353.
- Σημειωτική και Κείμενο, Ποιητικός, Σατιρικός και Θεατρικός Λόγος, Επτά συν δύο αναλύσεις, εκδ. Επικαιρότητα, Ιωάννινα, 1999.
- «Ο «άλλος» και οι διαφορετικές μορφές του στα κείμενα», Επιστημονική Επετηρίδα του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, τόμος 31, εκδ. Δωδώνη, Ιωάννινα 2002, σσ. 103-113.
- «Τι νέοι που φτάσαμεν εδώ...», Κώστας Καρυωτάκης. Από τα πρώτα ως τα τελευταία ποιήματα, Μεταίχμιο, Αθήνα, 2004.

The Relation between Man and Technology in the Brave New World of Aldous Huxley

**V. Polyhronopoulos, PhD, Department of Literature
University of Ioannina**

Abstract

In this work, we explore the relation between man and technology in the “Brave New World” of Aldous Huxley. This is part of the person – society relation that is placed in the future, a few centuries ahead of our time. The analysis was based on Semiotic theory as it was presented in the works of A.J.Greimas, especially “*Sémantique structurale. Recherche de méthode και Sémiotique des passions. Des états de choses aux états d' âme*”.

The story is about a time when technology has transformed modern societies, seeking for utopia. In order to achieve this objective, the leadership of the "Brave of New World" has chosen the absolute control of people. Aiming at a society with stability and unity, the New World has turned man into a perfect machine with programmed operations, wishes and sentiments, which is checked from the moment he is born till the moment he dies. People are well programmed, according to the needs of the society, in five general types which are produced with artificial insemination. Starting with type A, which is the highest level of the society, down to type E, which is the lowest, Brave New World creates hundreds of twins of each type in order to accomplice social and political stability, harmony and balance.

The World State controls citizens, guiding them with brainwashing with thousands of daily messages from the infantile age, but also with the severity of the model of life that they are forced to adopt. In such an environment, there are only a few attempts of differentiation and reaction and each divergence from the ideological frame of New World is handled immediately with disciplinary sentences and exile. Control and censorship are extended in each sector of life, in order to leave nothing to chance.

In this world, the heroes of Huxley sometimes doubt the necessity of complete subjugation and in few cases, they find the courage to oppose the system expressing their opposite opinions freely. John, a young man who was raised in a different society from the New World - in an Amerindian Race – becomes the person who expresses his contrariety to this world. The fact that he is familiar with a different way of life gives him the ability to compare the free life of Amerindians with the programmed one of the Brave New World. After his acquaintance with the modern world, he believes that people cannot be really happy in such control, without the right of choice. He considers complete restriction as lack of trust in people and that, due to the fact that they don't have the chance to truly try hard to accomplice something, they cannot become really happy. By being offered all they need, they are deprived from the joy of achievement of a difficult objective. Thus, rapid scientific and material progress ensures social peacefulness and security, but fails to offer happiness to people, as it does not take into account their nature and their real needs.